

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XVII. Pax publica non à Catholicis, sed à sectarijs seditionibus turbata est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

dictam Historiam copiosissime descriptam vitæ Thio-
tridi subnexunt, quæ digna, vt ab Walachrien-
sibus Hæreticis & Catholicis legatur, in confusionem
perfidia, aut fidei confirmationem. Quod in Chri-
stianis religio, in Gentibus aliquando superstitio po-
tuit. Cum Aegyptij odio crudelitatis Persicæ defe-
cissent; Darius cum venisset eo tempore, quo Apin
Iugebant mortuum, promulgauit, se centum auri ta-
lenta daturum, qui nouum Apin inuenisset; illi mi-
rati Regis pietatem ad obedientiam redierunt. Po-
lian. lib. 7.

Proditor
deprehenso
fidos eius
loco ponere
in acie.

§. 14. Proditionibus occurrendum; vel vt suspe-
cti alliciantur precio & spe ampliore. Sic Marcellus
Battenum Nolanum, ad Pænos inclinantem, & po-
pularium animos sollicitantem, ad se traduxit. Ma-
ximæ industriæ est, proditionem in suum commo-
dum vertere. Proditioni pariter & seditioni, sic Ar-
fames ipse seditiosus obuia iit. Præfectus equitum
in conflictu se transcurum sponderat: Arfames
noctu de eo habita quæstione inuenit facinus; itaq;
alium ejus vestibus induit militesq; fidissimos equi-
tum armis munitos, cum daretur ab hoste signum,
transire, & terga eorum cadere iussit, quo stratage-
mate insignem victoriam consecutus est. Polyæn. l. 7.

Præcipuum est odium proditoris inculcare ani-
mis. Antigonus & Cæsar proditionem amabant,
proditores oderant. Philippus proditores amabat,
eos cum jam prodiderant, maximè oderat. imò &
proditores oderat, sed amare simulabat. Lyfimachus
Andragathum Amphipolis proditorem magnifice
donauit, postea verò cum cruciati necauit, in hos
enim præcipue conuenit, vt

Nulla illos tellus, nulla aquora possint

Accipere.

Quæ neg, apud Danaos vsquam locus, insuper ipsi
Dardamida insensu penas cum sanguine possunt.

CAPVT XVII.

*Pax publica non à Catholicis, sed à
sectarijs seditionibus tur-
bata est.*

§. 1. **D**E seditionibus patriæ componendis plu-
rimis agere, & institutum & temporum a-
erbitas cogit. Tantam esse in Imperio turbationem,
tantam Principum diffidentiam, tantam erga Cæsa-
ream Majestatem similitatem, quanta etiam exulce-
ratissimis temporibus non fuit, docent Comititia at-
que conuentus publici, quorum omnium pene ex-
ordia de discordia, contentione, litibus, diffidentia
querelas habent, tractatores autem hætenus reme-
dia querunt. Mirum autem exteris nationibus ap-
paret, & posteri vix credent; Jam annos nonaginta
inter Collegas Principes, Cognatosque in conspe-
ctu Cæsarum pacis amantissimorum, de pace tracta-
ri, animorum abalienationem tamen & minuta bel-
la durare, præsertim cum vtrique parti ex æquo bel-
lum futurum sit exitiale, ac luctuosum, cum nemo
ad Comititia illa veniat, nisi qui pacis se cupidissi-
mum profiteatur. Causam tanti mali inquiri,
nam vt in medicinâ nouisse causam morbi est neces-
sarium ad remedia, sic cognoscendus est, in hoc va-
sto corpore Augustissimi imperij inclusus noxius
quidam humor, varijs locis, & diuerso effectu tem-
peratam artuum, ac membrorum harmoniam con-
sensionemque conturbans, alia præter naturam in-
flamat, alia tabefacit, alia arrosione diuellit, dum-
que singula tentat, omnia pariter infestat. Hoc ma-
lum, quâ parte situm regnet, aperiam.

Sic igitur statuo. Omnium discordiarum, odio-

rum, bellorum ciuiliū, rebellionis in Romano Im-
perio causas esse Prædicantes Lutheranos & Calui-
nianos, quocumque nomine appellentur, quacun-
que in seclâ viuunt, nec innocentes Anabaptistæ,
sed quia semel audacia eorum facta est, nunc deest
vis, & arma malitiæ; itaque nunc vulpinâ se tegunt,
donec leoninam adipiscantur, atque ad rem agen-
dam inualescant. Rationes, quæso vt lector ita aspi-
ciat atque perpendat, ne ex occupato iudicio senten-
tiam proferat.

§. 2. Ratio prima. Ad Imperium conseruandum,
pacemque tuendam necessaria est auctoritas Impe-
rantis, omnibus arcibus, quin & armis illa firmior est
aduersum rebellionem & contemptum; Majestas,
imperij est tutela, ejus omnem vim resoluerunt,
quantum in ipsis fuit, prædicantes nouatores, eoq;
rem deducere conati sunt, vt nec admiratio, nec me-
tus esset summæ potestatis, quibus duobus auctori-
tas, quæ est imperiorum fulcrum, continetur, neruos
igitur Imperij concidere aggressi sunt, vnde spe im-
punitatis pacem rupit audacia, & illecebra illa mul-
tos sensum traxit, vt jam auctoritatem in se traherent.
ἐξ ὅτι πεφύκασι καὶ οἱ πρὸς τὸ ἐκλεῖν, ἀλλὰ φέβω. ἐδ' αὖ-
πρὸς τὴν Φαῦλον Διὰ τ' αἰχρὸν, ἀλλὰ Διὰ τὰς π-
μοσίας. Non enim ita nati sunt, vt pudori obsequan-
tur, sed vt metui, nec vt prauis abstineant ob turpi-
tudinem, sed ob supplicia & pœnam. Quo modo
autem ostendam Nouatores aciem auctoritatis Au-
gustæ hebetasse? Majestatem detraxisse? contem-
ptu vilissimi cuiusque seclâsse? id quidem haud ope-
rosū fuerit: in Tomis Lutheri integræ sunt in Prin-
cipes inuectiua, etiam à Catholicis collecta. Mihi
non est mens illa omnia referre, imò vix aliqua, quia
nondum ex animis omnium est abolita Lutheri au-
toritas, & plusquam oportet, legitimæ potestatis
æstimatio languet. Vno alteroue exemplo docuisse
sufficit. Libello de bello contra Turcas, Cæsarem ne-
gat caput esse Reipublicæ Christianæ, & defensorem Euan-
gelij, aut fidei. Oportere sane Ecclesiam alium habere defen-
sorem, quam sint Imperator & Reges, eos namque esse pessimos
hostes Christianismi & fidei. Libello, de potestate secula-
ri, Principes, ait, vt plurimum esse vel præcipuos moriones,
vel deterrimos nebulones. Ne autem hæc solius Lutheri
feruori tribuamus, Ecce hominem formidolosissimū
Philippum. Epistol. ad D. Burchardum Mithobium.
Etsi sæpe magno cum dolore expertus sum, admodum esse in-
constantes τὸν αὐτὸν animos, de suis loquitur, quorum
diligentiam in direptionibus Monasteriorum etiam
taxat. Pleriq; Principes etiam ante hoc tempus, multo fue-
runt in diripiendis Monasterijs diligentiores, quam in consti-
tuendis παροικίαις & Scholis. Sed expectemus venientem
annum, qui fortassis excutiet nostris heroibus veterum, lu-
dos, voluptates, amores, rixas. Hætenus alij seuerunt in Ec-
clesias, alij sinxerunt corruptelas doctrina, certarunt obsecris
libellis, sinxerunt insulso dialogos, oblectarunt se venereis
voluptatibus, neglexerunt Ecclesias, & Scholas, certarunt
ambitione, nunc nemesis attrahit non contemnendum ho-
stem. Epistola verò ad Milichium. Vrbes, ait, ab igna-
uis Principibus desertas, & proditas esse. Quid Calvinista
cesceant de Principibus Imperij, atque ipso Impe-
ratore, satis ostendi, jam sæpius, nempe Imperium esse
bestiam Apocalypicam, sanctorum interfectoricem, Imperium
nimium admirari, illud Augustum vocare, esse adorare Dia-
bolum, seu Draconem.

Hæc autem doctrina evertendo imperio inuenta
est. Itaque Prædicantes imperium evertere molun-
tur: cum autem sine fonitu orbis ille inuerti non pos-
sit, cum sine dissolutione tantum corpus transferri
nequeat, necesse est tantam ruinam plurimas & vio-
lentissimas concussionem antecedere.

§. 3. Ratio secunda. Quorum artibus potentia
Imperij acciditur, atque infirmatur, illi tumultuum,
atque

Causas dis-
cordiarum
esse prædi-
cantes.

Dissoluere
conantur
auctorita-
tem impe-
rii.

Lutherus
Imperatorē
& Princi-
pes tradu-
cit.

Novatores
vires impe-
rii accidunt.

atque seditionum causam præbent. Quid enim sine viribus ira? quid magni nominis umbra? Non potest stare illud Imperium, quod solâ opinione multitudinis, & verulatis æstimatione nititur, necesse est ad sit potentia, opes, arma, consilia, fœdera, alioquin luxatam basi suâ columnam, qui primus impellere ausus fuerit, euertet. Novatorum a. insidiosus atque etiam apertis machinationibus, apparatibus, pugnis, potentia imperij afflicta est, & quod nec dum cecidit, Imperatoribus suis, Catholicis Principibus, & nonnullis tum Principibus Protestantibus, tum liberis Rebus publicis debet, nulli prædicanti acceptam refert incolumitatem. Quid? Illi miseri imperium turbant? Quasi non periculum sit fortissimis etiam ab inualido. Non opus est ad magnas fraudes magno animo, sed malo. Turbatis rebus victor Sinon incendia misceat. Quod leones & vrsi, hoc etiam viperæ possunt & cantharides. Virium imbecillitatem compenlar acrimonia veneni. Hac in culpâ esse prædicantes probo.

Quomodo
tributa im-
perij minu-
erunt præ-
dicantes.

Nam primo conati sunt opes, belli nervos, pacis ornamenta, atq; arma auertere, atterere, pessundare. Plurimarum enim Ecclesiarum prædia, possessiones, ornamenta in alios vsus conuerterunt, & teste Melanchthone in diuipiendis Monasteriis fuisse diligentes. Opes autem illæ Imperio sunt ereptæ, quia fidelibus imperij subditis, sine jure, sine legitimo pcessu, iusti migrare veteres coloni, Monasteria, Canonicatus, Prælaturas, Episcopatus præda Principum secularium fuisse, nomina & loca, & censum dicent, ad quorum aulas annuæ rationes de spolio Domini referuntur. Duplex hinc imperio damnum ortum est, neq; enim subsidia pecuniaria à spoliatis missa sunt, & ceteri, qui exemplo spoliatorum terrebantur, pendentibus in ancipiti, atque ex vicinitatis affectu fortunis, ad tuendam Rempublicam in quâ se opprimi videbant, consortio Collegarum destituti, eant imbecilliores. Multum itaque hac ratione potentia pristina decessit consilio prædicantium, quos tamen sua fœfelicit cupiditas, ipsi enim sese, cum viderent pronis auribus à Principibus audiri, à populo coli non dubitabant in dignitates dejectorum Prælatorum recipiendos, & mendicabulis circumforaneisque Poëtastis lauros fore, verum falsi sunt, cum ad rem ventum est, præualuit fiscus, ipsi tenui portuncula aspersi sunt, ne oblatrarent, non vt fatiarentur. Hac igitur concussione tributa imperij & vectigalia sunt imminuta, hoc est ornamenta pacis, & subsidia belli. Nec enim quies imperij sine armis, nec arma sine stipendijs, nec stipendia sine tributis haberi queunt. Quæ verò ratio tributorum erit, si in illis, qui aliorum possessiones ad se transferunt, non sit voluntas conferendi, spoliati à *peris* & *diuopis*, infausi omnis diuis protegantur?

Magne im-
pense in li-
bris.

Deinde, In tot Comitibus & dietis quæ jam annos nonaginta multiplicantur, in lites & contentiones, in mutuas velitationes tantum sumptus impensum est, quantam bello Turcico sufficeret. Appello ad ipsas Principum rationes, atq; in itinera, legatos, comitia factas impensas.

Tertio. Accensum est auctore Luthero, auctore Müntzero bellum rusticorum, in quo arces, Monasteria, Ecclesiæ subuerse sunt, postremo rustici contumaces internectione deleti, hæc inter damna, si quis referre non didicit, nescit ille egros, & agricolas erarij fundum esse.

Quarto. Lutherus atque assecra in resina bella concitarunt, in ea expensæ factæ, & sanguis fusus, quo potuit cum Hungariâ & Thraciâ, etiam ipsa Constantinopolis parari. Nempe post varias clades, tota penè Germania non Catholica in Cæsarem conspirauit, 80000. peditum, 10000. equitum in ca-

stris rebellium memorant fuisse præter oppidorum præsidia, & reliquum apparatus. Quid deinde alla minora, vt vastationem Brandeburgicam, bella Coloniensia, Alsatica, cætera enarrare? omnium illorum initia à Novatoribus, dum vetera extorquere orthodoxis conantur, concitata sunt. Nec tamen hic consistit inquietas, & pacis impatiens nouitas, quoties pecunia, virisq; ad iurum Belgium? quoties contra suos Reges confirmati in Gallia Hugonotæ? pinguent adhuc Germanorum cadaveribus Francici atq; Belgici agri. Quis miretur exhaustam ac vires imperij secum depugnantis? totiesq; sanguinem mitentis? Quis miretur nec animum esse, nec opes contra Turcas, cum domi omnia infumantur? Inspice vel statum præsentem, quotidianis sumptibus exhaustam Germaniam est necesse. Ecce enim signa, pares aquilas, & pila minantia pilis, in occasione intenti aduersarij, subitis expeditionibus. Catholicos aliquando terruerunt, tandem inter se conspirarunt, fœdera cum exteris iniierunt. Itaq; Catholicos vt sanctâ, & rebus, quæ supersunt, tuendis necessariâ confederatione probante Cæsare se mutuo deuincirent, impulerunt. Vtrinq; motus igitur, inde bellum, hinc defensio paratur, confertur etiam in pace pecunia, du-belli eliguntur, centurionibus in futura bella stipendia dantur, annona, atq; armatura conquirunt, gratulandum esset felicitati Germanicæ, si licin hostem sese armaret, nunc timore vicinorum qui ad classicum suorum prædicantium, bella volunt atq; arma fremunt, & Sacerdotales togas militi promittunt, sumptus illi expendendi sunt. In se igitur mole suâ ruit imperium, & sibi componitur, ideoq; aduersum externos inualidum, atq; effusus in domestica certamina viribus ab imbelli, ni caueatur, vincendum. Quæ autem tanti mali origo? vnde tam diuturna simulas, aliquando bellans, semper minax, nunq; bene cogitans? Ab illis, qui Catholicorum bonis incubant, quibus nimium est, quod Episcopi viuunt, q inefcati Ecclesiæ direptionibus, ereptum sibi putant, quod negatur. Valuit olim imperium Germaniæ non suâ tantum Majestate, & robore, sed vicinorum etiam amore & fœderibus, hæc ad iumenta præcedere, & Sociorum auxilij nos omnino nudare novatores instituerunt. Validissima auxiliorum contra Otomannos semper præbuit fida Italia, atq; Hispania, quæ regna Turcas inducias, & pacem dedignantur, è Belgio promptam manum, quamque Turcæ præcipue formidant, legimus, nec de Franciâ dubitandum est, cum amicitiam Reges affinitate sanxerint. Quid hic Novatores? Pontifex est bestia, Florentinus, Mantuanus, Hispanus cum Babylonicâ meretrice cortantur, tu Britannie inscende Italiam, occide, carnes deuora. Quid verò? Pontifici, Italiæ Principibus, Ibero dum partim corpora sua, p imperio opponunt, partim suo stipendia militem alunt, pecunias conferunt, vota faciunt, vos insidias struitis? Accusant Caluinianos Lutherani de inclinatione ad Turcam, monent suos Principes vt potius Catholicis adhæreant, q; Zvvinglianis, q; Papa pro Imperio bella gerat, Caluiniani subsidia Cæsari negent, & sub pectore gestent Antichristum Orientem, vt probant libro de Syncretismo seu falsâ pace. Quis igitur pacem turbat, an q; fidelissimos socios in amicitia continendos dicit? An is qui nec ipse in bellum conferre cogitat, & propugnatoribus Imperii toto mundo hostem quatit?

Quæ vires
imperij ex-
haustant?

Origo vni-
onis Catho-
licæ.

Vicinos o-
mnes offen-
dunt.

Vide præfa-
tionē Plef-
sai, in suo
mysterio.

§. 4. Ratio tertia. Pacis violatæ rei sunt, qui iniuria alienas possessiones occupare docuerunt, aut si juris aliquid, & æquitatis in illa usurpatione præterdunt, nullo iudicio, nullo ordine possessionem adierunt, qui iudiciorum sententiam fugiunt, vi, aut dolo possidere & persequere suadent. Hæc sunt prædicantium studia, hi conatus ab ipsis incunabulis.

Kkk 4

Et

Initium de-
derunt tur-
bis, qui pos-
sessores spo-
liarunt.

Nova lex
rapinae.

Damnati
sunt iniu-
riarum ad-
uersarii.

Et de Zvinglianis quidem palam est, in ipsis Comitijs Augustanis, exercitus, foedera exterarum gentium, Episcopatum diuisiones iactabant, ut est in Epistol. Melanchthonis ad Philippum Hassiae Principem. Verum quid opus meâ probatione? Inspiciantur acta Camerae Spirensis, supplicationes, juris contestationes, appellationes, lites pendentes, lites inueteratae queruntur injuriâ Ministrorum sibi erepta per vim, & dolum, qui juris remedia expectari volunt, actores sunt, & fuerunt Catholici, de reperundis postulant aduersarios, recuperatores dat Caesar, non igitur dubium est, quin initium litis dederint, qui possessionem bonae fidei, possessorem pacificam, & indubitata hereditatis, fundis autis exturbant. At iniusti erant possessores Catholici, vendicanda igitur dominia, & ad nos deferenda erant. De jure posterius videro, si jus appellant, ex jure, confertum manus veniant, jure res decidatur, ne solida vi vadant. Cur autem iniusti possessores, qui ex Caroli Magni, Henrici, aliorumque piorum Imperatorum, Principumque donatione, fundatione, legibus erant possessores? Communis erat legum Imperatoriarum interpretatio, communis intellectus municipalium, communis usus, & praxis juris, & tribunalium decisiones secundum hoc jus legitimi possessores erant, quiete & sine interpellatione dominia rerum suarum occupantes, consilio nouatorum, jus aut juris interpretatio immutata est, & mutati animi Principum, nouâ religione vetus Reipublicae desit forma. Confiscatione, multa, exilio, rapinâ, nouâ, eaque iniquissimâ lege itum in eos, quos visitata legum & diuturna praesidia tuebantur. Tot Episcopatus, Abbatis, Collegia, Monasteria, Hospitalia, Scholas rapuit priuatus fiscus, nam ipsis rapinarum ministris, ut canibus venaticis ad acuendam sagacitatem exiguae particulae de praeda diuidebantur. Quis bellum mouit, an is qui leges, Magistratumque inuocabat, dum pelleretur? an verò qui veterem colonum sine lege deturbabat? Antiquis omnia dominis eripis, quia opinionem nouam antiquis legibus, moribusque pugnantem non amplectebantur, & violatae pacis illos accusas? Fierent Evangelici, dices, & res suas sibi tenerent. Nescio an mutatione fidei tueri possessiones possent. Hoc scio, nullâ lege priscâ cautum esse, non nisi ijs, qui se dicunt Evangelicos, possessiones esse tutas, & fartas rectas. Haec igitur lex noua, quae aduersatur omnibus veteribus iuribus, moribus, priuilegijs, causa discordiarum fuit.

§. 5. Quarta ratio. Causam seditionum ac tumultuum illi dederunt, quos violatae pacis legitimus Magistratus damnauit, quibus coercendis conuentus indicti, latae leges, instituta iudicia, non illi ad quorum lachrymas, precesque haec data sunt, quorum subleuandis calamitatibus, mitigandis exilijs, haec praesidia comparata sunt. Mea tu me possessione, tuâ lege pepulisti, bonis, annuisque censibus exuisti, famâ etiam multasti, ad pedes Caesaris jaceo, nobile iudicis officium, auxilium legum imploro. Quid restat, nisi ut tuo jussu me Caesar tanquam publicae violatorem pacis duci jubeat? Vereri lege, & fide possidebam, nullâ lege pulsus sum, hoc queror Caesari, & ecce seditiosus Romanus? Me Pandectar, Codex, Nouella tuentur, me Aurea Bulla Caroli IV. data Anno 1356. Me Frederici tertij Anno 1442. Reformatio, me Maximiliani Primi facta An. 1500. declaratio defendit.

Te verò Carolus V. Wormatiae Anno 1521. Augustae, Anno 1521. & 1530. Spira Anno 1526. & 1529. & Anno 1542. & Anno 1544. atque innumeris alijs locis discordiarum auctorem indicat, iudicium Camerae firmat, explicationes & spolia vetat. Conci-

lium Generale queritur, & à cunctis expectatur, interim ante Concilium pulsus, nec post Concilium restitutor, spoliatus antequam reus, in penâ, in exilio sententiam Concilij expecto, ad quod tu quoque appellasti, liceat haec mecum mihi dolere, quid insultas jacenti & violatae pacis in me culpam conferre conaris? Ad Concilium adire nolui, merito, quia sine jure possedisti. Ad Colloquium Wormatiense Anno 1557. inuitatus tuorum discordiâ & odio mutuo victus discessisti, interim de praeda meâ utraque pars, etsi sibi aduersa viuunt, An ego causa discordiae, quia non continuo emortuus sum?

§. 6. Ratio quinta. Acta ipsa spectemus. Postquam multa Catholicorum bona occupant, Anno 1541. ne bellum oriretur, Catholici actiones quas contra inuadentes habebant, suspendere coacti sunt, ut est in Ratisbonensi Decreto constitutum, sed eâ lege, ut jam sisterent manus Evangelicorum, nec noua spolia agerent. Sed quis sistat ad alia properantes nouâ semper siti? Quid enim Principes ab illis Harpyis non didicerunt? Lucrum ex omni occasione odorati praedicantes, ita pennas nobis incidere suadebant, ne possent renasci, omnes sinus, omnia praedandi vocabula sunt inuenta. Nam interea Episcopatus Magdeburgensis, Bremensis, Halberstadensis, Verdensis, Osnaburgensis, Mindensis, Lübeckensis, Vltrajectensis, Caminus, Sverinus, Gedanensis, Brandeburgensis, Ratzenbergensis, Sleuicensis, Hamelburgensis, Libusensis, erepti, Monasteria, item & celebra & parua. Nec aliud restabat, nisi ut omnia cum puluisculo auferrent. Pulsi Sacerdotes, vastata templa, contra pacta conuenta, Caesaris mandata Spira Anno 1544. edita. Itaque Caesar edixit, se Commissarios deputatum ob iurisdictiones & bona Ecclesiastica inuasa. Certè à nobis inuasa non erant, sed à pacis violatoribus. Secuta est deinde clades Germaniae, cum aperte contra Caesarem rebellarent, nos sanè Saxoniam, & Hassiam non armamus. Nos neque reuisiones Camerae impedimus, neque potestatem Caesaris in dubium vocamus, quod vltimis comitijs factitatum à legatis Correspondentium. Quâ de re videantur ab ipsis edita acta, & auctor qui de Turbato imperij statu scripsit.

§. 7. Ratio Sexta. Quorum consilio bellum factum est Caesari, insidiae, proditores, illi pacem violant, at fecisse hoc Nouatores Anno 1544. 1545. 1546. & sequentes docent.

Merito igitur etiam Catholici pro se bellum gerunt. Si enim Langravius rectè Caesari dixit Anno 1546. Francofurti nihil aliud actum esse inter protestantes, quomodo & in religione suâ permanere, & vim iniustam depellere possent, quis dubitet Caesari necessario bellum fuisse gerendum, ut à tot subditis vim iniustam depelleret? Quis neget Catholicis justam bel-
landi causam datam, cum se exui bonis contra Caesaris edicta & leges, priuari exercitio antiquae religionis experirentur?

Nonne quidam Principes Caesari cognomen Majestatis Augustae negabant? Alioqui cum eo belligerari non licere putabant? Sleidan. lib. 17. Quasi verò ubi auctoritatis nomen ademeris, tum pugnare contra Magistratum liceat. Eodem tempore & Regem Galliae in Caesarem concitabant, & Heluetios, sed à Gallo elusi, ab Heluetijs rejecti sunt.

Verum nec me opus est bellorum culpam in aduersarios conferre, nec decet Nouatores ipsos negare, cum confessi rei causa agenda non sit. Vlrichus Wirtenburgicus Caesaris misericordiam implorat, atque petit, ut propter Christum sibi condonet, neq; in suâ innocentia praesidium ponit, sed quod Caesar habeat exploratam clementiam, quâ soleat in supplices vii; nimirum eius rei non vnum extare documentum, & quidem ante pau-

Variè spo-
liati Ca-
tholici.

Sleidan. l. 17. Aucto-
res sunt dis-
cordiarum
qui legiti-
mo Magi-
stratu bel-
lum indi-
cerunt.

eos an-

CAPVT XVIII.

*Pacem ciuilem in Romano Imperio obtineri
vix posse, quamdiu Prædicantes pacem Ec-
clesiasticam turbant*

§. 1. **D**E verâ pace sermo est, hanc in Germaniâ patriâ nostrâ carissimâ, inter vnus Imperij diuersa membra, firmam, tutam, diuturnam, sine suspitionibus & offensionibus, sine anxia expectatione belli, vix esse posse existimo, nisi Ministrorum, præcipue Caluinianorum, importuna, ac furiosa rabies coerceretur, & ad modum calumniandi, ac omnia turbandi, redigatur. Sic illi namque pacem Ecclesiasticam turbant, vt ciuilem pacem è medio tollant. Cui rei probandæ multæ sunt, & grauissimæ rationes.

§. 2. Ratio prima. Vera religio pietasq; acres habet stimulos cruciatuum etiam, & mortis victrix, cum diuinâ gratiâ adiuuatur, ac regitur. Vchemens etiam res est, & timiditate suâ præceps superstitio, quæ cum inualuit, hæresin, & magiam gignit, semper inquieta, & si obstitatur, atrox. Omnes (inquit Tullius act. 6. in Verrem) religione mouentur: & Deos patrios, quos à maioribus acceperunt, colendos sibi diligenter, & retinendos esse arbitrantur. Omnes omnino, non modo quos vero, & soli colendo Deo vera pietas coniungit, sed & illi, quos error obnoxios detinet, & falsorum numinum simulachris fascinat, quos opinionum suarum amor, ne veritatem aspiciant, occæcat. Causa est, quia omnes salutem temporariam, vel æternam, pleriq; vtrunque in religionis controuersia agi arbitrantur. Itaq; videmus injectâ religione, leuissimo momento concitari vulgus, & eadem commotas jam seditiones cõponi. Fremunt populi cum nonam sibi religionem imponi vident, vt nuper Berlini. Christum sibi eripi, in dæmonis se potestatem tradi, æternis ignibus se mancipari credunt, quoties religionem immutari vident: nisi vbi jam mutationibus, & cauponationibus assueuerunt, & fidem inter adiphora habent, de Principum suorum voluntate pendentes. Hac populorum inclinatione, & persuatione Zelotica abutuntur prædicantes, atque hoc agunt, vt omnes in suam opinionem traducant, primo blanditijs, deinde edictis generalibus, mutatione exercitij, & rituum Ecclesiasticorum. Quantum egerunt in Palatinatu Lutherani, vt Catholicos egerent: Quam pulchro stratagemate Lutheranos eiecerunt Caluiniani? Quanta ira ab exilio reduces Lutherani Caluinianos perscripserunt? Quam solerter de perscriptoribus suis se perscripti Caluiniani tandem vindicant? Atque hæc non sola disputatione, sed Illustris. Principum auctoritate, & potestate transacta sunt. Quæ in his turbis vel Lutheranorum erga Fredericum, & Casimirum, vel Caluinianorum erga Ludouicum fiducia, caritasq; esse potuit? Nonne animarum suarum hostes arbitrantur Principes, p quos veris se Doctoribus spoliari, falsis ac seductotib. addici persuasissimum habent? Videantur Supplicationes Heidelbergensium ciuium ad Casimirum Administratorem. Fierine potest, vt Caluiniani, quos pepulit Ludouicus Elector, amare eum potuerint, potentem & securum esse voluerint? Cujus imperio, & virib. se, & veritatem opprimi clamitabant, ejus morte sibi redire salutem persuasum habebant? Ministri hinc inde, tam Lutherani, quam Caluiniani in suam quisque opinionem subditos impellebant, de summa salute, de vita & morte æterna dimicationem institutam vociferabantur. Oderant aperte consiliarios, & prædicantes aduersarios, quorum instinctu Principes religionem immutabant. An Principem amarent, sine quo nihil illi poterant? Principem amarent, q alienis cupiditatibus salutem subditorum, & quidem æternam dona-

Ex natura
religionis.

vos annos, edictum in quosdam ex ordine Principum, qui forte non paulo maiorem, quam ipse causam offensionis ei præbuerint, & legati ejus. Illum profiteri culpam palam, & dolere vehementer ob admissum facinus. Sleid. l. 18. Venit & Halam Fredericus Palatinus veniam petiit. Paulo post veniunt ad Cæsarem legati Vlnenses, & cum supplices facti culpam agnoscerent, ac deprecarentur reconciliati fuerunt. At Memmingenses, Bibracenses, Raueburgij, Campodunenses, Ilhenenses legati, partim suo errore, partim aliorum culpâ factum aiunt, quod in Cæsarem deliquerint. Quin & Argentinenenses, & alij veniam petunt, quos legati Cæsaris accusant Vlmæ Ann. 1547. Non ipsos modo rebellasse, verum alios etiam vt idem facerent, impulsisse, & violatis legibus atq; iure omnia conturbasse per Germaniam. Neq; Lantgrauius Cæsari supplices id negat. Habemus ergo auctores tumultuum jam suo iudicio accusatos. Causa autem omnium malorum est dissidium religionis, de quo Imperator Anno 1547. rectè dixit. Nisi componatur pax omnino constitui non potest. Inde secutum est vt jus non administraretur. Ad infamiam autem, & detrimentum Germaniæ pertinere, quod per aliquod tempus nullum ius dictum sit, merito censet Imperator. Quis autem iniustitiæ auctor, nisi qui causâ diffidebat, nisi qui sonante classico silere leges cõ-

stant ne
in diuatur

§. 8. Ratio sexta. Pacis violatæ reus est, qui obstat ne ius dicatur, ne iustitia vindicem, aut executorem habere queat. Quantum verò laboratum est à sectarijs ministris, vt omnia tribus, nisi quæ ipsi erigerent è medio tollerent? initio An. 1521. Lutherus ius Canonicum exussit, quasi omni metu iudiciorum liber esset, si membranas exussisset, deinde ne contra ipsos Camera Imperialis pronuntiaret innoxissimè postularunt, reuisiones impederunt, quæ arte sententias plerasque eluserunt. Ad aulam Cæsaris cum est prouocatum, negant ejus jurisdictionem, mandari causas Principatum, & Comitatum ordinibus imperij volunt. Ad comitia cum ventum est, nolunt valere maiora suffragia, sed quæ sibi tribuunt, saniora. Quorum illa? Paucorum qui se Correspondentes appellant. Quid igitur faciendū miseris Catholicis, si eos inuadat quispiam ex Caluinianis: ad Cameram confugiat? Reuizio petetur, nec dabitur. Ad tribunal Cæsaris? Sine ordinum consensu negabunt Cæsarem decernere posse. Sententiam retractabunt, vt in Aquisi negotio aëum esse inuictissimus Imperator Matthias pronuntiat. Ad comitia imperij venerabilem Illustrissimorum Principum Senatum prouocas? Standum erit, non maiore suffragiorum parte, sed minore, aut minimâ. Quid si illa minima, quæ saniorum se esse vult, omnia Caluiniano more iudicet: Catholicos esse Antichristianos, exurendos, deuorandos, & nos Plessæo contradat, qui nostris supplicijs præ gaudio immoriatur? Quid si hoc contra ius gentium clamet esse pars major, quod sanius esse putat pars minor? Mirum si absq; rubore hæc proponere potuerunt.

Credetis hoc posteri, fuisse homines in Imperio Romano tam legibus fundato, tam dignitatibus ordinato, qui omnibus legibus, & iudicijs eximi voluerint, & omnium Principum, atq; adeo ipsius Augusti jurisdictionem inaudita oligarchia ad se trahere? Nemo habet quod tali statu speret, si inter correspondentes non est, nemo quod metuat, si factionis suæ homines habiturus est iudices. Quod si porrò hæc suo cursu properent, quid erit tandem hoc sacrosanctum Imperium, nisi grande latrocinium? Vbi enim conculcata sunt leges, sublatâ iudicia, victa Magistratum auctoritas, quid ius fas erit imposturum, nisi omnia acta superioris? tituli fortioris!

Fas enim censetur, quod ipse fecit,
qui vicit.